

հիկ ընթացքին, այն փափուկ, տկար էակ-
ները՝ կոյսերը, ոտնակոխ ընելով ամեն
հաճոյք, ամեն վայելք, զիւցազնութիւնը
կ'ունենան նաեւ անձնուրացօրէն ինքզինք-
նին կենդանի ողջակէզներ նուիրելու իրենց
նմանեաց փրկութեան համար¹։

Իսկապէս, Մայր Ելպիս, այդ քեր-
թուածով կը յաղթանակէ իրրեւ քերթող
և իրրեւ իր սուրբ դատին փաստաբան.
քերթուած մը՝ որ միակը պիտի բաւէր
զրական գեղեցիկ անուն մը ժառանգելու։

Շնորհալի է պատկերը «Սիմոնիկ և իւր
պապ»ին։

«Ձերդ շիթ մը ցօղ խամրելու մօտ ծաղկին գիրկ»
և «Առ Մայրիս»ի

«Ոսկի մականիդ հպումէն մեղմիկ
Ընդոստ կ'արթննան, սարսին ծիւ, ծաղիկ»։

Դարձեալ ինչ շնորհ և ջերմութիւն իղձե-
րու առ Տիրամայրը։

«Կ'ուզեմ խել ամէն սրտերն զգայուն,
Մարգաց դալարն, յասմիկն ու վարդն օրն իբուն։
Զօնել քեզ, Մայր Անարատ, Կոյս գեղանի,
Ամէն բարեաց ո՛վ գանձարան կենդանի։

Եւ անդադար արշալոյսէ արշալոյս
Նոր մեղեդի յերկրել Մօրդ Աստուծոյ»։

և «Մենաստանի կոյս»ին մէջ ճոխութեան
հետ՝ գաղափարի հանդիսաւոր վսեմութիւն։

«Եւ դու, ո՛ Տէր, չե՛ս սիրոյ նիւթ անսահման
Կեդրոն բարեաց, Գեղեցկութիւն անըման։

Յանհունըս թող սրտիս բոցեր ընդլայնին
Ձի բաժին ինձ ընտրած եմ սէր Անհունին»

Քոյր Ելպիս, առնական տիպար, Շ.
Կուրդինեանի չափ մարտագոռ երգեր ունի՝
երգեր հայրենաշունչ, երգեր «Հայ զին-
ուորին» ուր կ'ուզէ որ հայրենիքի հուրը
վսեմ՝ հրդեհէ հայ սրտերը. կ'ուզէ տեսնել
սահմաններէն մէկէն միւս՝ որ բոլորեն

«Իրար փարած բոլոր որդիքը Հայկայ
Կեանքով լոյսով շրջան մը նոր ոսկեհիւս»։

Ուրիշ երգի մը մէջ աւելի զօրեղ.

«Երբ արիւնոտ սրտէդ ամպրոպ մը փրթի

1. «Հատընտիրը արդի տոհմային գրականութիւնէ»
տպ. Տ. Պուլիս, 1909, էջ 109։

Վրէժի հրացայտ ճիգ մ'անողոք դղրդի,
Հուժկու բուռնցքիդ պողպատը վեհ, անընկուն ևն...
Փառքերն ու թագ, կեանքն ու կոթող համօրէն
կը թօթափէ շանթով իրեն անէծքին»...

Քոյր Ելպիս արդարօրէն «Մայր Հայաս-
տան» յորջորջուած, մայրենի խրատ մ'ու-
նի հայ զինուորին, որ քաջութեան հետ
սիրէ հպատակութիւնը։

«Դու հայ կորիւն, եղիր յաւէտ վեհ, ըզգօն,
Սիրէ՛, յարգէ՛ քեզի տրուած կարգ կանոն.
Գիտցիր ուղղել հուրը խանդիդ սրբավար
Երբ կեանքդ անգին, ձիւքերդ ու սէր բոցավառ
Քու անըման Հայրենիքիդ կ'ընես ձօն»։

«Վիրաւոր առիւծ»ին մէջ ան սփոփանք
մ'ունի, բաւասան մը վէրքին, և յոյս մը
վերականգնութեան, կրօնքի սրբաբոյր օ-
ծումով խառն, գրած Խտալիոյ մէջ (1923)։

«Երկինք ըսաւ. Դեռ ժամը չէ փրկութեան...

Այս հիւրասէր աստղերուն տակ ուր հոսի
Վէրքիդ վերայ գութն ու համբոյր Քրիստոսի,
Պահ մը մոռցիր ցաւերդ, Առիւծ վիրաւոր,
Ժպտէ՛ զուարթ կորիւններուդ կենսաբոյր
Ու բողբոջէ հիւթը ցեղիդ կարմրաթոյր
Ուր կ'ապրին դեռ փառքերն անոր դարաւոր»։

Լեզուն և արտաստը Մայր Ելպիսի քով
հետզհետէ նրբացած ու ներդաշնակուած են
քերթուածներուն մէջ. իսկ իր արձակը
գեղեցիկ նկարագրականներուն՝ բայց մա-
նաւանդ նամակագրութեանց մէջ այնպիսի
կատարելութեան կը հասնի իր յստակ և
ընտիր բառամթերքով, որ կը գերազանցէ
մեր լաւագոյն արձակագիրներն իսկ։

Ահա անոնցմէ նմոյշ մը հայ լեզուի
հանդէպ ունեցած իր պաշտամունքին։

«Դժբախտաբար մեր սիրելի ու գեղեցիկ լե-
զուն հետզհետէ անտես ըլլալու վրայ է հակա-
ռակ մեր ճիգերուն. շատ քիչ կարելորութիւն
կը տրուի անոր դպրոցական գրասեղաններու
վրայ... Անցեալ տարի (1930) երբ շրջան մը
կատարեցի ի Սուրիա, սրտի ցաւով տեսայ որ
հայ աղջիկներն են լատին մայրապետաց դասա-
լանները լեցնողները... Պիտի խնդրէի որ Ձեր
յատուկ ոճով կոչ մ'ընէիք բոլոր Հայութեան
որ իրենց զաւակները օտար յարկերէ զգու-
շացնեն»։...

Նմոյշ մը իր գնահատանքին Միթա-
րեան Ուխտիս ոգւոյն և մշակութային
վաստակներուն։

«Միաբանակից Քոյրերուս հետ միասին ջերմ
շնորհաւորութիւններ կը մատուցանեմ պանծա-
լի Բագմավէպին իննսնամեայ տարեդարձին առ-
թիւ։ Իր այս գրեթէ դար մը բագմաբեղուն
կեանքը որչափ որ պատիւ կը բերէ Մեծին Մեծի-
թաւայ անխոնջ զաւակներուդ, գրոց, գիտու-
թեանց յաղթական մշակներուդ, նոյնչափ ալ կը
հրճուեցնէ Հայութեան սիրտը, ի մասնաւորի
իմինս։ Թող այդ լուսասփիւռ ջահը ընդ երկար,
ըսեմ մշտնջենապէս, կատարէ իր վսեմ դերը,
հետապնդէ իր սրբազան նպատակը հրահրելու
հայուն հաւատքը, ազնուացնելու ոգին ու սիր-
տը, փարատէ ատելութեան մահաբոյր ստուեր-
ները և ամրապնդէ սիրոյ զօրերը»...

«... Բագմավէպի ամէն մէկ էջը լոյս մը կը
ցոլացնէ մտքերնուս, յոյս մը՝ մեր անստոյգ ա-
պագային մոայլոտ ստուերներուն, ժպիտ մը՝
մեր հորիզոնին»...

«Ապրիք, անմահ Մեծիթաւայ զաւակներ,
որոնց գրիչն ու միտքը կը գործեն դարերէ ի
վեր յաւերժացնելու հօր մը շնաշխարհիկ ոգին,
խնկելի կտակը։ Գօտեպնդուեցէք նորանոր փառ-
քեր յօրինելու»։

Հուսկ Ս. Ղազար տեսնելու իր կարօտը։

Գ Ե Ր Ա Գ Ո Յ Ն Ս Փ Ո Փ Ա Ն Ք Ս

Հորեզոնիս վրայ երբ կառչին ամպեր հո՛ծ,
Խորտակելով հոգւոյս տենչին ծրարգիւր,
Եւ երբ անոր մերթ դաշնն, մերթ հողմակոծ
Անհետանայ անուրջներով յուսալիւր,
— Խօսէ՛ ինձի, Աստուած, լոյս յար փողփողուն.
Եւ ցընորքի տեղ խաբուսիկ ըստուերոտ,
Միտքս լեցուի սուրբ խոհերով միշտ բեղուն,
Բեռնաւորին պարզով ձեռքերս վեհերոտ։

Երբ վարանքի ցուրտ քամիներ զիս փաթթեն,
Բարւոյն մէջ փնտ մանկութեան, մեղկ, ուժաթափ,
Չեղարկեմ ես խուսափիլ թակարղէն
Որ կը լարուի հողիներու անըսթափ,
— Փայլէ՛ մըտքիս, ճըմարտութեան շատաւիդ,
Յրուէ՛ հովերն այն ժանտաբոյր, մահաշունչ,
Բայց ճամբուս վրայ ահօս մը լոյս, ինձ շաւիղ,
Որմէ քալեմ հաստատ, ուղիդ, անընդունչ։

Ատելութիւնն երբ դիմակով դըմենայ, վատ
Ձեռքեր յանձնէ ձեռքերու իսկ մըտերիմ,
Հոգւոյս հանդէպ՝ դեռ չարութեան անհաւատ,
Եւ ապշահար՝ հարուածներէ զարհուրիմ,
— Խօսէ՛ զարձեւալ, ո՛վ ըսփոփանք անսահման,
Եւ հոգիս նոր թափով մը թո՛ղ ուղղակի
Քաջ և արթուն պահանջարդ մը նըման
Կանգուն յաւէտ միշտ իր պարտքին մըտերակի։

«... Խտալիոյ կապուտակ ջուրերուն մէջ բազ-
մող գեղածիծաղ կղզին ողջունելու տենչը միշտ
վառ է հոգւոյս մէջ... փաղաքուշ երազս միշտ
երազ պիտի մնայ կարծեմ, եթէ Նախախնամու-
թիւնը անակնկալ պարագաներ չյարուցանէ, ու-
րով կարելի ըլլայ սրտիս և մտքիս այնչափ մօտ
Սրբավայրն այցելել»։...

Քոյր Ելպիս իր գրութիւններն ստորա-
գրած է ընդհանրապէս Ք. Ե. Կ. և երբեմն
ալ «Մայր Արագած» կամ ուրիշ ծած-
կանուններով։

Իր տաղանդը գնահատած են շատեր.
Կ. Պուլոյ խմբագիր մը Զինադադարին
կը գրէր «Հայ զինուորին» հրատարա-
կութեան առթիւ. «Այս քերթուածը զըր-
չէն ելած է աղջկանց բարձրագոյն վար-
ժարանի մը տաղանդաւոր տնօրէնուհիի մը,
որ զանազան ծածկանուններով ընրուշ ու
գողտրիկ բանաստեղծութիւններով պատե-
րագմէն առաջ շատ մը հանդէսներու մէջ
երեւցած և գնահատուած է»։

Ստորեւ, մեր խոստումին համեմատ,
կու տանք մէկ քանին Մայր Ելպիսի
տպուած և անտիպ քերթուածներէն իրրեւ
ճաշակ «Բագմավէպ»ի ընթերցողներուն։

Հ. ԵՂԱՍ ՓԵՉԻԿԵԱՆ

Երբ բեր ցաւեր վերաս խուժին սրբավար,
Երակներէս քամին կեանքի հիւթ և հոյզ,
Եւ գիշերներ անընդ, ցերեկն ալ խաւար.
Հալեմ անոնց ամպրոպներէն հողմայոյզ,
— Խօսէ՛ նորէն, հոգիս կամքիդ ողջակէզ,
Հըլու, լըռիկ, Աջիկ ներքեւ խոնարհի
Ձերդ խուսկի բոյր իր բուրավառէն սլանայ քեզ,
Անվիշտ թողլով պատրանքն ու թով աշխարհի։

Երբ տեսնեմ շուրջս արեւներն իմ մարած,
Յոլքը որոնց հեռուն կամ մօտ միշտ տըխուր
Մութ շողերով սրտիս խորերը փարած,
Նըսեմացնեն իմ կեանքիս ալ գոյնը հուր,
— Յոյց տուր ինձի շերիքներէն անթափանց
Վերելքին ծայրն ուր կը մըղուիմ ես հեւքոտ,
Եւ չըհասած լուսոյ ծովուն այն ափանց,
Եթէ մը լոյսէդ կաթէ՛ սրտիս վրայ վերքոտ։

Եւ այն ատեն ես ալ դառնամ լոյս համակ
Սլաքի մը պէս արձակուած իր աղեղէն
Թո՛հ և բոհը խորտակելով շարունակ
Կը մըլըրճիմ Անհունիդ մէջ լուսեղէն։

1911